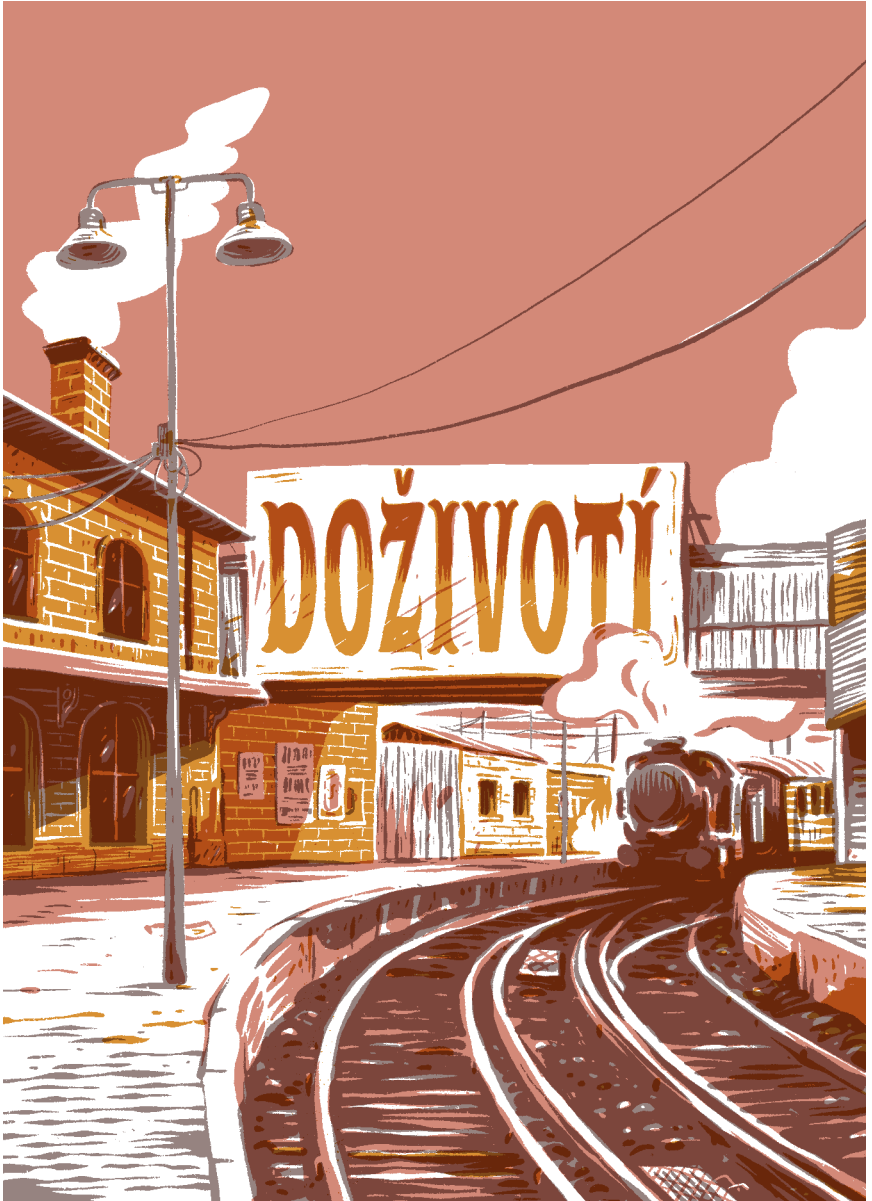

BILLY O'CALLAGHAN

Přeložil Petr Eliáš

Doživotí

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Billy O'Callaghan

Doživotí – e-kniha

Copyright © Paseka, 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

DOŽIVOTÍ

DOŽI

Paseka

Přeložil Petr Eliáš

voπί

**BILLY
O'CALLAGHAN**

DOŽIVOTÍ

Copyright © Billy O'Callaghan, 2021

First published as *Life Sentences* by Jonathan Cape,
an imprint of Vintage. Vintage is a part of the
Penguin Random House group of companies.

Translation © Petr Eliáš, 2021

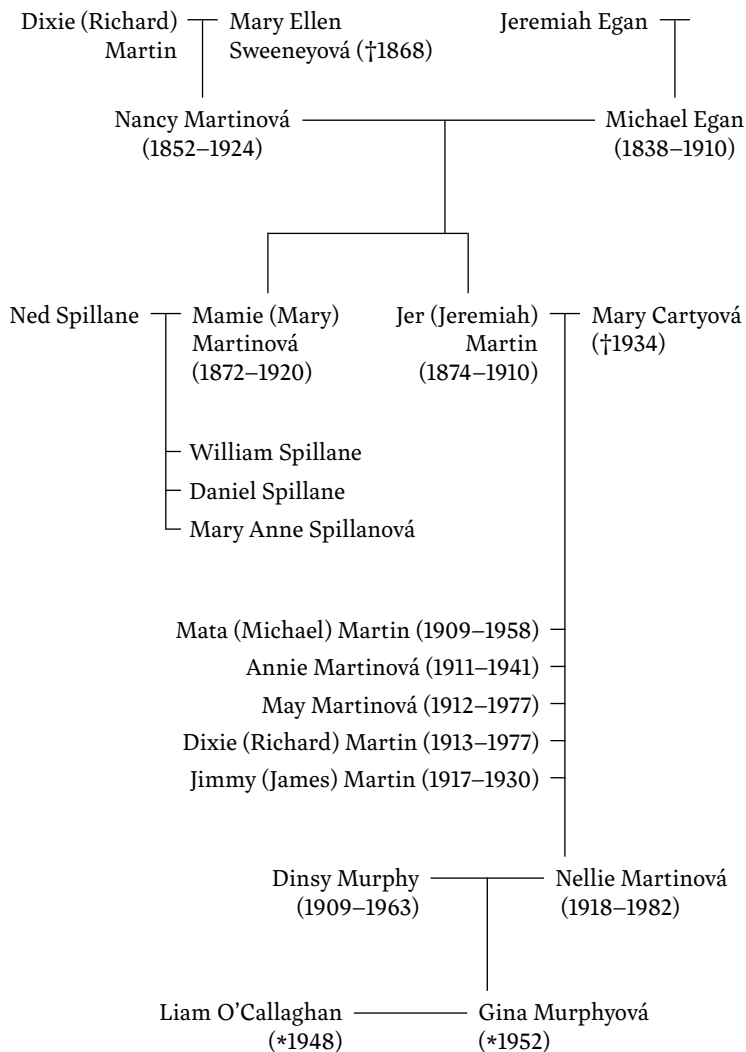
ISBN tištěné verze 978-80-7637-218-4

ISBN e-knihy 978-80-7637-314-3 (1. zveřejnění, 2021) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7637-316-7 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7637-315-0 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

RODOKMEN

Babičce
s nejhlubším obdivem

I

Jer (1920)

Vysedával jsem u Barrettů v lokálu od šesti, pil jsem jak duha. Těch pár dalších chlapů u baru už toho vidělo dost na to, aby si hleděli svýho, a i když jsem od kuropění kosil trávu na siláž a přišel jsem rovnou z pole, takže po druhým pivu mi došly peníze, dostával jsem jedno pivo za druhým a jedno za druhým jsem je do sebe lil. Po pár hodinách se mnou pití pořád nic nedělalo, a až z únavy a taky potřeby bejt na chvíli sám jsem se odporoučel od baru a sedl si na lavici do kouta na samým konci lokálu, sklenici jsem si postavil na stůl a záda opřel o zeď.

Kolem devátý přišla hlídka. Pro mě.

Pokoušel jsem se jim vysvětlit, že co jsem předtím u baru povídal, vůbec nic neznamená, že ze mě mluví ten porter, ale Tom Canniffe byl se mnou u munsterských fyzilírů a další dva byli veteráni od dělostřelectva a věděli, co a jak. Znali mě, ale znali taky sebe, takže věděli, čeho jsou schopný a co by na mém místě dělali, a Tom, kterej z nich byl nejlepší a nejmíň dělal ramena, i když jen o kousek, si sedl naproti mně a položil na stůl želízka a tiše povídá, jestli na ně dojde, nebo jestli se budu chovat slušně a půjdu s nima po dobrým. A tak přitom mumlal, jako kdyby mluvil odněkud z dálky, a díval se na mě, ale do očí se mi nepodíval, zíral zhruba

tam někam, kde mám srdce, a ti dva, Larry Regan a Pat Hegarty, zůstali stát krok dva za ním, každé z jedné strany, a tvářili se jakoby nic, ale byli nachystaný, kdyby něco. Oba pořádný chlapi, velký jako já nebo jen o fous menší, Regan ramena jako bejk, Hegarty sice trochu užší, ale jinak taky jako ze železa. Vždycky bylo dobrý zajít s nima na pivo nebo zahrát si karty nebo biliár v Hall. Ale s Tomem jsem trčel v zákopech a klepali jsme se spolu a krváceli ve Flandrech a u Loos, a protože ty dva zas měli takovýhle pouto s někým jiným, chápali, že mezi náma dvěma to je zkrátka jinačí.

„Pánové, věřte mi, to je jen tím pitím. Tohle je zbytečný.“

„Co jinýho bys nám taky měl říct, vid’?“ vzdychl Tom a zavrtěl hlavou. „U piva se kecaj samý sračky, akorát různě barevný. Ale čas od času padne slovo, na který je dobrý dát si majzla. Akorát ho mezi těma sračkama musíme najít.“

„Nemůžete mi zakázat, abych šel vlastní sestře na pohřeb, Tome,“ já na to. „To nejde. Na to by ti nekejvl nikdo.“

„Seržante.“

„Co?“

„Musíš mi říkat seržante. Nemůžeš mi říkat Tome, když jsem ve službě. Když mám uniformu. Dyt’ víš, jak to musí bejt.“

Změřil jsem si pohledem jeho i ty dva. Jak byli velký a las-kavý, před pěti lety bych se do nich pustil a prokopal se ven, a museli by ze mě nadělat fašírku, aby mě zastavili. Ale od války jsem přibral a jsem pomalejší, a jak jsem tu tak seděl u nejzadnějšího stolu, zrovna dneska večer, připadal jsem si celej zpitomělej, jako kdyby vedle mě bouchnul granát. Někdy zkrátka člověka přejde všechna bojovnost.

„Je to pro tvý dobro,“ vykládal dál, pořád se mi přitom nedíval do očí a jen tak šveholil. „My jsme si to nevymysleli. To tě nesmí ani napadnout, Jere. Kristepane. Já bych na tvým místě vyváděl úplně stejně. Ale my tě teď necháme jít, a co potom? Půjdeš domů a tam si vezmeš kudlu anebo sekeru.“

Skoro jsem se usmál, i když moje huba měla ke šťastnému výrazu sakra daleko.

„Ani tu kudlu bych nepotřeboval,“ ucedil jsem. Ruce, položený vedle skoro prázdný sklenice, jsem přitom zatnul v pěst. „Na chlapa jako Ned Spillane rozhodně ne. Postav ho proti mně na prázdný ulici a já ho seřežu jak psa. Vlastní máma by ho nepoznala.“

„Jo,“ povídá Tom. „To jsem přesně myslel. O tom mluvím.“

Zčistajasna jsem se celej vyfoukl a svěsil ramena. „Ako-rát že bych to neudělal,“ řekl jsem. „Všecko by si to zasloužil a jednou na něj dojde. A jestli se o to nepostarám já, tak někdo jinej. Ale zejtra jde o jiný věci. To není jeho den. Mamie si zaslouží pořádněj pohřeb.“

„Jen si to celý děláš horší,“ ozval se jeden z těch dvou za Tomem. Podíval jsem se nejdřív na jednoho a pak druhýho, ale nějak jsem nemohl určit, kdo z nich to řekl, až si Regan odkašlal a dodal jiným hlasem: „Seržant má pravdu, Jere. Věříme ti, to přece víš. A všichni víme, že nemluvíš do větru. Ale stačí, aby ten chlap něco plácl, nebo ho uvidíš, jak pláče na hrobě nebo jako ho lidi litujou, a bouchnou ti saze. Ani jeden z nás, jak tu jsme, by se ti nedivil, ale jestli na něj sáhneš, tak půjdeš bručet, to je jasná věc. Vyfasuješ pět roků, možná víc, záleží, jak moc ho zřídíš a jestli se vůbec zarazíš,

jak se do něj jednou pustíš. A to přece nikdo nechce. Ani my, ani ty, a už vůbec ne tvoje žena nebo děcka. Přes noc to v cele vydržíš a my si tam s tebou klidně sednem a povykládáme si, jestli budeš chtít, a budeme do tebe lejt čaj, až ti z něj bude blbě. Tak to bude nejlepší.“

„A co když nepůjdu?“

Tom se ke mně naklonil a konečně se mi podíval do očí. Na chvíli jsme byli zase ve válce, krčili jsme se v rozstříleným chlívě a všechno chutnalo a páchlo Francií. Při tom všem randálu pušek a děl, co mi pořád zní v hlavě, jsme jeden druhého zase viděli, jaký ve skutečnosti jsme, a každé jsme se toho chytli za jeden konec jako nějakýho záchrannýho lana.

„Měj přece rozum, Jere,“ domlouval mi. „Vždycky ses problémům radši vyhnul, nikdy sis zbytečně nic nezačínal. A taky jsi nikdy nebyl blbej.“

„Ty vůbec nevíš, co mi to děláš, Tome. O co mě připravíš. Dlouho jsem na světě neměl nikoho jinýho než Mamie. Nedovedeš si představit, čím jsme si prošli. A až ji zítra pohřbí, zahrabou s ní do země i kus mě. Ten nejlepší kus. Kristepane, já měl přece bojovat za ni, a ne ve válce. Měl jsem vyvrhnout Spillana jako pstruha, hned jak se na ni poprvý podíval. Jenže já to nechal zajít takhle daleko.“

„Klídek, Jere. On ji přece nezabil. Zánět pohrudnice to prej byl. Na to už umřela fůra lidí.“

„Ale zabil. Možná zrovna nekopl do židle, ale tím svým chlastáním jí rozhodně navlíkl oprátku. Pomalu jí zabíjel roky. A teď je po ní.“

Tom si mě přes stůl dál pátravě prohlížel. Pak zničehonic trochu povolil. Sáhl pro pouta a podal je Reganovi. „Je ještě brzo,“ prohlásil a pořád se přitom díval na mě. „Řekl bych, že jedno pivo ještě stihnem, než půjdem. Doneseš nám je, Larry?“

Někdy když jsem sám a mám trochu času, tak přemejšlím nad tím, kdo jsem. Ne kdo mám nebo se snažím bejt nebo na koho si hraju, ale kdo jsem doopravdy. Většinu času to vytěšňuju nebo to v sobě pohřbívám někam hodně hluboko, protože to není dvakrát zdravý uvažování, ale když mám záдумčivou, tak si to pustím k tělu.

Budu chodit po polích nad Hilltownem, bude takový to bledý jarní ráno, kdy sluníčko pomalu leze nahoru, já budu poslouchat vítr v habrech a pozorovat Snížka, mýho malýho teriéra, jak se s vrčením po hlavě vrhá do hlodáše, protože zahlídl zajíce nebo králíka, a po pár minutách se zase vynoří, kňučí a je celej popíchanej od trní. Anebo budu v posteli a moje žena Mary bude spát vedle mě a děti budou tiše odychovat na pytlovině ve svém koutě, a noc na mně bude ležet jako víko rakve, zatlučený od hlavy až k patě, a dejchat budu tak pomalu, jak to jen půjde, a v puse a v krku budu cítit chuť prachu, oceli a spálených stromů a ještě taky shnilýho masa a úplně vzadu křiku. Je rok 1920 a od Sommy jsou to skoro čtyři roky, ale pachut' tý bitvy nikdy nezmizela.

Přes den mívám dost práce, a tak na úvahy nezbejvá moc času, a jen když chodím nahoře po hilltownských polích nebo ležím, nespím a všude kolem celá ta prázdnota noci,

může se moje hlava pořádně rozběhnout. Musí se vypořádat s nekonečnými vlnkami země a plovoucí oblohou nad ní. A taky s hlubokým zejícím vzduchem nad ránem, co tě úplně vtahuje. Není co dělat, nikdo nečeká na tvá slova, a tak se člověku hlava docela naplní a ponejvíc mu mozek zalejou věci, o kterých se nikdy nemluví, až málem přetejká. Jako třeba kdo jsem. Nebo jako třeba kam pořádně patřím.

Ta nejlepší voda pramení úplně dole a čistí ji kameny pod náma. Čím hloub leží pramen, tím spíš bude čistej. A úplně stejně poznáváme lidi, nejdřív po jménu, po tom, ke komu patří. Pro nás lidi je rodokmen důležitěj. A když je něčí jméno prostě jen jméno a nic víc, jako to moje, když nemá pevný základy ani hloubku, tak člověka pořádně nepoznáme. Když člověk neví, kdo je a odkud pochází, je tajemnej i sám pro sebe.

Sedím v cele v kasárnách, za chvíli asi začne svítat, a jsem celej skleslej, loktama se opírám o kolena a prsty mám propletený, takže by se někomu mohlo zdát, že se modlím. Tyhle místnosti mají člověka zklidnit a přidusit, holý cihlový zdi jsou ze všech stran blízko a jediný okno akorát dráždí a ukazuje nebe bez hvězd a vypadá jako zasklená a zamřížovaná bedýnka, která připomíná zповědnici. Ale já se koukám na druhou stranu a tohle všecko si rezolutně držím za zádama. Široko daleko svítí akorát petrolejka, která fluše mdlý světlo z kanclíku na konci chodby, a mě konečně zadusí vyčerpání a místo chlapa, kterej vypadá jako já, je tu najednou cizí člověk, co se schovává půldruhýho centáku pod mou kůží.

Jako kluk jsem tuze rád poslouchal vítr. Časem se z toho stal nejdůležitější zvuk mého dětství. Protože jsem tak docela nedovedl popsat, jak vypadá, dal jsem mu své vlastní tělo, vytvořil jsem si novou identitu z větru, který byl jako já, akorát starší, a všemožně jsem se snažil přijít na to, co znamená a kde se to vzalo. Z mnoha bezejmenných vláken svého já jsem utkal revenanta, nejspíš abych si vytvořil nějaký příběh nebo rodokmen, co já vím. Hlas, kterým ten můj vítr zněl, nikdy nebyl silnej, ale znal jsem ho, jako když člověk poslouchá starý písničky a všechny je vlastně tak trochu zná. A i když jsem pořád něco hledal, sám sebe jsem přesvědčil, že tohle je ta část, která mi chybí, část, která mi je jinak odepřená.

I teď se dívám na svůj odraz ve skleněných střepech a vidím v nich ze sebe víc než v zrcátku na holení. Stojím u nás na dvorku, je brzo ráno a zima a já na sebe zírám a ten obličej, co vidím v rzi posetým skle, je cizí: maso ztěžklý středním věkem, oči vyvalený údivem nad tím, že se musím vejít do toho utahaného ksichtu, a kůže zvrásněná rokama visí na lešení z kostí. Problém je, že vzhledem k tomu, že toho o své rodině mnoho nevím, jsem sám pro sebe vlastně skoro cizinec.

V hlavě mám jméno, který strašně dlouho nikdo nevyslovil. Michael Egan. A mám k němu i obličej, úzkej a vychrtlej, starý oči, čelist jako náhrobek, obličej, kterej v hlavě nosím od dětství, i když jsem ho za pět let viděl asi pětkrát a vždycky asi z milový vzdálenosti, i když jsme byli oba v jedný místnosti a stačilo natáhnout ruku. Jak já ten obličej chtěl mít

rád, toužil jsem, aby beze strachu patřil do mého života. Oči matně šedohnědý jako mrak před lijákem o mě vždycky zavadily jakoby jen náhodou. A ten hlas, když už se ozval, jako vzduch, neurčitej jako vybledlá vzpomínka nebo jako povzdech větru, ten hlas říkal *Tak ty jsi Jer*, pokaždý, úplně pokaždý, jako by nás oba potřeboval nejdřív ujistit, aby se to bralo jako fakt. *Tak ty jsi Jer. Ty jsi teda vyrost. Doufám, že mámu nezlobíš. A pak Narovnej se, kluku. Jestli se budeš hrbit, nevemou tě na vojnu.* A taky jiný věci, všechny je nosím v sobě, protože jsem si je schoval jako hladovej pták nasbíraný drobky, a když můžu, tak je vytáhnu a přeříkám si je, pořádně si je užiju, protože nic jinýho nemám. Takhle jsem to dělával i v zákopech nebo na rovných travnatých pláních Bloemfonteinu, když náš pluk z posledních sil pochodoval ze žhnoucích dní do těch nejrudějších západů slunce, co jsme kdy viděli. Pár slov, pořád ty samý slova, dokolečka dokola, a taky obličej, co jsem si zapamatoval, aby se mnou byl napořád. Michael Egan. Už nežije, už dávno ne, ale byl a je půlka mého já. Jsem na světě kvůli tomuhle člověku, ale kvůli němu taky nemám žádný kořeny. Sám jsem nabral sílu, jemu navzdory.

Život mi dal to, co většině lidí, který znám: občasný období klidu, který ale jen propojuje a zesiluje ty divoký časy. Liší se od sebe leda v odstínech, jinak vůbec. Poprvý jsem se nadechl v chudobinci, a Mamie taky. Bylo to v budově Unie chudiny na South Douglas Road, kde všichni plakali, až vyplakali všechny slzy, a kde jsme všichni byli vězni své situace, dokud někomu nepřišlo vhodný nás propustit. Pozdějc jsme

spali na slámě, choulili jsme se s Mamie k mámě v koutech krysama zamořených pronajatých pokojů a jedli jsme, co se dalo. Byla nás takových fůra, nebyli jsme žádná výjimka, dělali jsme zkrátka, co jsme mohli, abysme přežili. Mamie byla jen o dva roky starší než já, a i když jsme se jako děti měli rádi, člověk pak zkrátka jde tam, kam ho život zavane. Když mě pustili z armády – to bylo poprvý, v osmém roce, protože když začala Velká válka, tak jsem se tam vrátil –, už byla vdaná za Neda Spillana, v náručí držela děcko a druhý bylo na cestě. Že jsou spolu, jsem se dozvěděl z dopisů, co mi posílala, a taky z toho, co mi psala Mary – Mary jsem si tehdá namlouval a šetril každý šilink, abych si ji jednou mohl vzít. Obě psaly dopisy podobnou rukou, pomalou a křehkou, a snažily se mě v nich zpravit o tom, co se děje ve vesnici, a nechtěly mě přitom ochudit o žádněj drb, ale místo abych díky tomu měl pocit, že někam patřím, což byl jejich záměr, jen mi zdůrazňovaly, jak jsem ve všech ohledech daleko od těch, který mám rád. Moje ubohá máti by bejvala psala taky, každěj den, kdyby to šlo, jen kdyby se to někdy naučila, ale tu a tam jsem na konci dopisu od Mamie s radostí našel křivý X, a pokaždý jsem se bez sebemenšího důvodu a zcela nelogicky rozhodl, že ho tam máma škrábala jako symbol naděje.

Ned Spillane byl starej jako já a jako kluci jsme pár let žili asi tři domy od sebe, v dolní části řadovek na Bog View na kraji vesnice Douglas. Pamatuju si, že jeho máti byla hodná neškodná ženská, která vždycky namazala chleba s máslem (nebo s marmeládou, když zrovna měla) všem dětem, co si